

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ (НА ПРИКЛАДІ НІМЕЧЧИНИ)

А.В. Шевчук

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри господарського права і процесу*

На теперішній час малий бізнес в Україні опинився у досить складному та, так би мовити, у біполярному становищі – з одного боку, його розвиток відбувається стихійно, за відсутності дієвої державної підтримки, а з іншого – зайве державне регулювання також не сприяє забезпеченню позитивної поступальної динаміки суб'єктів малого підприємництва. І хоча розвиток малого підприємництва в різних країнах має свої особливості, що обумовлюється історичними традиціями, менталітетом, місцем невеликих підприємств в економіці країни, проте дослідження, вивчення та інтегрування зарубіжного досвіду до економіки нашої держави, виявлення найкращих варіантів такого регулювання в умовах функціонування вітчизняної економіки є вкрай важливим в контексті вдосконалення державної підтримки малого бізнесу України. У межах цього дослідження ми спробуємо дослідити особливості державної підтримки малого бізнесу в Німеччині як країні з високим рівнем розвитку економіки.

Уряд Німеччини став активно підтримувати малі підприємства після Другої світової війни. Так, у 1948 р. був створений Банк кредитних гарантій для управління грошовими коштами, які надходять на відновлення Європи [1]. У той же час були створені і регіональні кредитні корпорації, які діють і сьогодні. За період свого існування ця система надала малим підприємствам величезні суми, які повернулися сьогодні як сильне мале підприємництво, що підтримує німецьку економіку.

На відміну від України, специфікою німецького малого підприємництва є функціонування торгово-промислових палат (далі – ТПП), які активно працюють з державою в законотворчій сфері, надають допомогу малому бізнесу (фінансову, консультаційну тощо), і мають серйозний вплив на німецьку економіку.

На теперішній час ТПП функціонують на рівні державних організацій, які зобов'язують усіх суб'єктів малого підприємництва стати учасником палати. Усі торгово-промислові палати Німеччини об'єднані в спеціальну асоціацію, що представляє інтереси суб'єктів малого підприємництва на державному рівні. Основним завданням ТПП є надання підтримки малому підприємству Німеччини [3].

Політика підтримки малого підприємництва в Німеччині базується на таких принципах: 1) держава не бере на себе ініціативу реалізації конкретних економічних проектів, це, перш за все, завдання самих підприємців; 2) державою заохочуються творчий пошук, готовність ризикувати і адаптивність; 3) захист від монополістичного тиску; 4) непряма фінансова підтримка малого підприємництва.

Зазначимо, що у Німеччині до малих відносять підприємства з чисельністю персоналу до 9 осіб, а від 10 до 499 осіб – це вже середні підприємства. Діяльність цих підприємств регулюється і підтримується Комітетом з економіки і технологій, який розробляє політику держави в цій галузі, Федеральним міністерством економіки і технологій, що погоджує діяльність організацій по виконанню цієї політики, Генеральними Директорами, які займаються оперативними питаннями.

Допомога малим підприємствам надається за такими напрямками: 1) надання кредитів на розширення, реконструкцію, а також придбання та створення підприємств; 2) фінансування участі в капіталі великих підприємств; 3) довгострокове інвестування створення або збереження робочих місць; 4) гарантування перед кредитними товариствами; 5) інвестиційна допомога в проведенні енергозберігаючих заходів; 6) підвищення кваліфікації кадрів, охорона навколишнього середовища; 7) субсидування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт; 8) регулювання доходів підприємств, капітальних вкладень за рахунок реалізації спеціальних програм кредитування, а також прибутку – за допомогою встановлення диференційованих податкових ставок.

Фінансова підтримка здійснюється на всіх стадіях розвитку малого підприємництва, носить чіткий цільовий і адресний характер, зумовлений макроекономічними і соціальними пріоритетами, так само допускається комбінування різних джерел і заходів підтримки.

У Німеччині розвинені податкові пільги для малого бізнесу. Перші два роки мале підприємство взагалі не сплачує податків, що позитивно позначається на розвитку підприємництва.

Інвестиційна підтримка малих підприємств здійснюється за напрямками:

- задоволення потреб підприємств в інформаційних і технологічних ресурсах: фінансування з державного бюджету економічних і технічних консультацій для нових та існуючих підприємств, заходи з навчання та підвищення кваліфікації співробітників і керівників малих підприємств.

- забезпечення підприємств капіталом і посилення його економічної потужності: підтримка інвестицій в статутний капітал (формування початкового капіталу при створенні підприємства), підтримка довгострокових інвестицій в малий бізнес (в раціоналізацію, модернізацію, розширення виробництва тощо).

Кредитна підтримка новостворюваних малих підприємств здійснюється через Німецький компенсаційний банк, що надає кредитні ресурси на інвестиційні цілі: на створення або викуп підприємства, викуп інвестиційного паю, що дає право контролю за діяльністю підприємства, формування первинних запасів, обладнання офісу. За допомогою регіональних програм здійснюється кредитування малих підприємств, орієнтованих на виробництво товарів і послуг місцевого значення.

Необхідно зазначити, що у Німеччині успішно розвивається кредитно-коопераційна підтримка малих підприємств. Фінансову основу кредитних кооперативів складають власні кошти малих підприємств і заощадження населення. Підтримка малих підприємств через механізм кредитної кооперації дозволяє мобілізувати додаткові кошти, що залучаються в господарський оборот.

Як вбачається, принциповою відмінною рисою державної підтримки малого бізнесу в Німеччині, на відміну від України, є те, що практика функціонування фінансово-кредитного механізму підтримки малого підприємництва базується не на тому, щоб на пільгових умовах надавати малим підприємствам необхідні для їх розвитку фінансово-кредитні ресурси і підтримувати малий бізнес за всяку ціну, а на створенні сприятливого економіко-правового клімату, що дозволяє малому підприємництву не тільки виживати, але й успішно розвиватися.

В Україні малому бізнесу також надається підтримка: субсидуються багато напрямків, заходи, пріоритетні види підприємницької діяльності, інфраструктура підтримки різноманітна. Але

необхідний ефект поки не досягнуто. Варто підтримати думку, що того, що досвід зарубіжних країн з розвиненою економікою взагалі та Німеччини зокрема вказує на необхідність створення спеціальних систем підтримки, що складаються з спеціалізованих органів у складі виконавчої влади, та різноманітних за формами власності, принципам фінансування та профілю діяльності структур підтримки [2].

За результатами дослідження зарубіжного досвіду підтримки малого бізнесу в Німеччині можна сформулювати основні напрямки вдосконалення державної підтримки малого підприємництва в Україні:

- зниження податкового навантаження як на існуючі малі підприємства, так і на ті, що тільки відкриваються;
- необхідно вдосконалювати антикорупційне законодавство задля зниження ризиків виникнення адміністративних бар'єрів, недобросовісної конкуренції, підвищити захищеність прав власності та контрактних прав, сформулювати законодавчі умови діяльності бізнесу та їх безумовне виконання;
- розробка заходів законодавчого порядку, що стимулюють кредитування та інвестування в сфері малого бізнесу;
- необхідна підготовка висококваліфікованих кадрів для ведення підприємницької діяльності;
- необхідно постійно вивчати і адаптувати на території України досвід підтримки малого бізнесу зарубіжних країн.

Література

1. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/glav/19270-32-svtoviy-dosvd-pdtrimki-malogo-pdprimnitstva-mehanzmi-djerela.html>
2. Думенко О.В. Зарубіжний досвід підтримки малого і середнього підприємства / О.В. Думенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/29224/1/Dumenko.pdf>
3. Малий бізнес: зарубіжний досвід. – Назва з екрану // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.remzavod.biz/e9.html>